

Aleksandar Mandić

Dragoslav Smić: VEK SLIKAN MIKROFONOM

Knjiga za čitanje i slušanje

Ovo je prva knjiga za koju znam koja ume da širi svoj sadržaj „na klik“ . Tamo gde vas odvedu QR kodovi videćete ogroman tepih satkan tokom decenija rada našeg autora. Zapanjujući je broj od preko hiljadu ljudi u toj monumentalnoj slici našeg doba.

Velika uloga u tom poslu pripada Drugom programu radija, naročito njihovoj emisiji Govori da bih te video, svakog dana u 17h. Dragoslavu služi na čast što je bio jedan od stubova te emisije.

Dragoslav Simić je sakupljač, on ima zanos i veru da je sve što vidi i sazna važno, da treba da bude sačuvano. I ne samo zvuk, već i dokument, slika, film i predmet. Za njega nema beznačjnih stvari, sve nešto vredi i nešto znači, isijava smisao oko sebe.

Najvažnija stvar u pravljenju intervjeta nisu pitanja, već slušanje. Danas svako uključuje neko snimanje i pušta govornika niz vodu a da ga pritom čak i ne sluša, a ponekad ni ne gleda.

Knjigu otvaraju priče Damira Pavića, izuzetne ličnosti u kojoj se prepliće sve što se događalo od predratnog vremena do kraja veka, i Siniše Pavića, njegovog mlađeg brata, koga svi znamo kao pisca TV serija. Hrvatska porodica, u Beogradu, na svim vetrometinama koje se mogu zamisliti.

Tu je jedan Hrvat, Lujo Lovrić, koga Dragoslav nadje u Crkvenici 1986 godine u 90. godini koji počinje priču time da je 1916. godine osnovana prva dobrovoljačka divizija u Rusiji u koju je prebegao iz austrougarske vojske i koja ga vodi do Balkana. Na početku Lujo ispriča događaj iz poratnog života o neverovatnom susretu na ulici, kada se na ivici sukoba sretne sa sapatnikom, takođe u ratu ospljenim oficijom.

Nikola Pašić – unuk, Oksfordski djak, levicar, antikomunista i četnik, Svedok nekoliko paralelnih ratova koji su se u Srbiji vodili.

Dragoslav nikada ne sudi, on gradi poverenje sa sagovornikom i zato je u stanju da zabeleži ono što oni sami pred ogledalom ne bi da kažu.

Tugomir Ujčić, izbeglica iz Istre, nastavnik italijanskog jezika u Kragujevcu koji se stidi što je preživeo streljanje djaka.

Aleksandar Ajzenberg, jevrejin, izbeglica iz Beograda u stravu četničku stravu Sopota. Sa majkom plače i ljubi ruke kvislingu u Sopotu, moleći da mu ne isporuči oca Nemcima. Neuspešno. Tada je potrošio sve suze i više u životu nije zaplakao.

Neverovatni život Branka Lustiga, koji kao dete preživi Aušvic pa posle 50 godina dobije Oskara kao producent Šindlerove liste. Izadje na pozornicu, potpuno nepripremljen i počne kratki govor rečima: „Ja sam broj A3317“ .

Onda tri žene koje su preživele Aušvic i Čeda Petrović, penzionisani milicajac priča u Umčarima 1994. godine, kako je bilo spaljivati leševe u tom Aušvicu: „Ništa gore ne smrdi od čoveka koji gori. Gore od gume, Nemci su nam dali maske... A kada se ubaci njih 10 peć počne da puca, podrhtava, hoće da ekplodira....Ja sam takav čovek da za mene uopšte ne postoji strah...Moram to da radim svaki dan, i samo sam mislio na to da moram da dodjem kući jednog dana.“

Često se čuje fraza „ovo nikad nije bilo“ i „ovo nema nigde“. Pročitajte ili preslušajte ovu knjigu pa o toj gluposti sudite sami.

Partizanka Dragica Srzentić koja nosi Titovo pismo sa „Ne“ Staljinu i onda radi u misiji u Londonu, pa završi u zatvoru u Stocu sa natpisom „Kraljica informbirovskega bala“ oko vrata.

Gančo Savov Bugarin koji 1994. zaglavi u zatvoru 11 godina zbog predaje plana izdanja neke izdavačke kuće koja se mogla naći u svakoj biblioteci. I još 12 takvih optužbi. Na kraju sudjenja i tužilac traži da ga sud oslobodi, ali se pred izricanje presude na vratima pojavljuje čovek u crnom odelu i kratko govori sa sudijom. Sutradan je osudjen na 18 godina.

Nas autor pre svakog razgovora nauči sve što se moglo saznati o sagovorniku i tako stekne njihovo poverenje, pa može da čuje ono što je bitno i čega često nisu svesni.

Ljiljana Djurdjić, buntovna žena koja nije dala na sebe u srpskim književnim kuhinjama, koja se usudila da slavni roman Hazarski rečnik proglaši „second hand“ literaturom. To je bilo dovoljno da bude „poništена“ kako se danas kaže, ali i da se oslobodi strahova i postane neustrašiva književnica i kolumnistkinja.

Vladimir Srebrov u stvari Milan Nikolić sarajevski pesnik koji hoće da bude humanista tokom izginuća u Sarajevu, koji javno traži da se sastane sa Karadžićem. Predlog se prihvata, kola sa belom zastavom ga odvezu na Ilijiju, Srbi ga preuzmu i vode na Jahorinu gde dobija prve batine. Osuđen je na smrt streljanjem zbog izdaje srpskog naroda. Posle mesec dana se to preinačuje i on boravi 39 meseci u zatvoru iz koga izlazi sa povredjenom kičmom, slomljenom vilicom i kolenom...

Predrag Ristić renesansni čovek, čuveni Peđa Isus koji mi izgleda vga kao naš Leonardo Da Vinči. Preslušajte ga u knjizi, mžda ćete se složiti..

„Moj drug“ Zoran Modli, kaže Dragoslav, bio je zaljubljen u radio i pilotažu. Sam je digao ruke od pilotiranja jer je uvideo da je kriv kada mu je avion izleteo sa piste na Krku. Zoran kaže: „Ponekad samouverenost dostigne takvu dimenziju da počne sebe

da smatra nepogrešivim i dovede sebe u situaciju da ne može da nađe izlaz“ Koliko nas je spremno na takvo samoispitivanje i takav čin?

Ovo je manje od polovine onih koje ćete naći u knjizi. Navodim ih kao slučajni izbor, mogao sam uzeti sasvim druge a da se ne izgubi zanimljivost sadržaja.

Čitajući, mislim da sam im našao zajedničku nit, skoro svi su bili žrtve! Dragoslava kao magnet privlači drama, tragedija, ljudske muke iznad svega.

Nedavno sam mu rekao da liči na Sartra. Pogledajte ga sami. Mislio sam na lik, ali dok ovo pišem prečinjava mi se još nešto: I Dragoslav i Žan Pol su opsednuti egzistencijom, apsurdom i dramom života, ljudskom tragedijom pod nemim nebesima.